

İdari Yargılama Usulü Kanunu

İYUK · No: 2577

Madde 1 Kapsam ve nitelik

Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinin görevine giren uyuşmazlıkların çözümü, bu Kanunda gösterilen usullere tabidir.

Madde 2 İdari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı

İdari dava türleri şunlardır:

- İptal davaları: İdari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan davalar.
- Tam yargı davaları: İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan davalar.
- Tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar.

İdari yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. İdari mahkemeler; yerindelik denetimi yapamazlar, yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun biçimde yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya idarenin takdir yetkisini kaldırarak biçimde yargı kararı veremezler.

Madde 3 İdari davaların açılması

İdari davalar, Danıştay, idare mahkemesi ve vergi mahkemesi başkanlıklarına hitaben yazılmış dilekçelerle açılır.

Dilekçelerde; tarafların ve varsa vekillerinin ad ve soyadları veya unvanları ve adresleri, davanın konusu ve sebepleri ile dayandığı deliller, davaya konu olan idari işlemin yazılı bildirim tarihi, tam yargı davalarında uyuşmazlık konusu miktar gösterilir. Dilekçeler ve savunmalar ile davalı idarece verilecek olan savunmaya cevap, belli sayıda nüsha olarak verilir.

Madde 4 Dilekçelerin verileceği yerler

Dilekçeler; Danıştay'a veya davanın açılacağı mahkeme başkanlığına ya da bu mahkeme başkanlığının bulunduğu yerdeki diğer mahkeme başkanlıklarına verilebilir.

Dilekçeler, başka yer idare veya vergi mahkemesi başkanlıklarına verildiği takdirde, dosya, mahkeme başkanlığınca derhal ilgili Danıştay veya mahkeme başkanlığına gönderilir.

Madde 5 Aynı dilekçe ile dava açılacak haller

Her idari işlem aleyhine ayrı ayrı dava açılır. Ancak, aralarında maddi veya hukuki yönden bağıllık ya da sebep-sonuç ilişkisi bulunan birden fazla işleme karşı bir dilekçe ile de dava

açılabilir.

Birden fazla kişi, aynı dilekçe ile dava açabilmesi için tarafların haklarının veya borçlarının aynı sebepten doğması veya konularının aynı olması gerekir.

Madde 6Dilekçe üzerine uygulanacak işlem

Davanın açılması, dava dilekçesinin esas defterine kaydedilmesiyle tamamlanır. Dava dilekçelerine 3 üncü madde uyarınca gerekli belgelerin eklenip eklenmediği ve dilekçenin diğer hususlar yönünden usule uygun bulunup bulunmadığı, mahkemelerce incelenir.

Madde 7Dava açma süresi

Dava açma süresi, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştay'da ve idare mahkemelerinde altmış ve vergi mahkemelerinde otuz gündür.

Bu süreler, idari uyuşmazlıklarda; yazılı bildirimin yapıldığı tarihi izleyen günden başlar. İlan gereken düzenleyici işlemlerde dava süresi, ilan tarihini izleyen günden itibaren başlar. Ancak bu işlemlerin uygulanması üzerine ilgililer, düzenleyici işlem veya uygulanan işlem yahut her ikisi aleyhine birden dava açabilirler.

Madde 8Sürelerle ilgili genel esaslar

Süreler, tebliğ, yayın veya ilan tarihini izleyen günden itibaren işlemeye başlar. Tatil günleri sürelerle dahildir. Şu kadarki, sürenin son günü tatil gününe rastlarsa, süre tatil gününü izleyen ilk iş gününün bitimine kadar uzar.

Bu Kanunda yazılı sürelerin geçmesinden sonra gelip de, gecikme, kabul edilebilir bir özre dayanan kimselerin bu özürlerini belgelendirerek verecekleri süre uzatma istekleri, karar verinceye kadar herhangi bir işlem yapılamayacağını ispat etmek şartıyla, ilgili mahkemece kabul edilebilir.

Madde 9Görevli olmayan yerlere başvurma

Çözümlemesi Danıştay'ın, idare ve vergi mahkemelerinin görevine girdiği halde, adli kaza mercilerine açılmış bulunan davaların görev noktasından reddi halinde, bu husustaki kararların kesinleşmesini izleyen günden itibaren otuz gün içinde görevli mahkemede dava açılabilir.

Görevsizlik sebebiyle reddedilerek Danıştay veya ilgili mahkemeye gönderilen dilekçelerin, red kararıyla birlikte Danıştay veya mahkemeye geliş tarihinden itibaren otuz gün içinde aşağıda yazılı giderlerin verilmesi şarttır.

Madde 10İdari makamların sükutu

İlgililer, haklarında idari davaya konu olabilecek bir işlem veya eylemin yapılması için idari makamlara başvurabilirler.

Altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır. İlgililer altmış günün bittiği tarihten itibaren dava açma süresi içinde, konusuna göre Danıştay'a, idare ve vergi mahkemelerine dava açabilirler. Altmış günlük süre içinde idarece verilen cevap kesin

değilse ilgili bu cevabı, istemin reddi sayarak dava açabileceği gibi, kesin cevabı da bekleyebilir. Bu takdirde dava açma süresi işlemez. Ancak, bekleme süresi başvuru tarihinden itibaren altı ayı geçemez.

Madde 11Üst makamlara başvurma

İlgililer tarafından idari dava açılmadan önce, idari işlemin kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan, idari dava açma süresi içinde istenebilir. Bu başvurma, işlemeye başlamış olan idari dava açma süresini durdurur.

Altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır. İsteğin reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde dava açma süresi yeniden işlemeye başlar ve başvurma tarihine kadar geçmiş süre de hesaba katılır.

Madde 12İptal ve tam yargı davaları

İlgililer haklarını ihlal eden bir idari işlem dolayısıyla Danıştay'a ve idare ve vergi mahkemelerine doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine, bu husustaki kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı icra tarihinden itibaren dava açma süresi içinde tam yargı davası açabilirler.

Madde 13Doğrudan doğruya tam yargı davası açılması

İdari eylemlerden hakları ihlal edilmiş olanların idari dava açmadan önce, bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka suretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde ilgili idareye başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri gereklidir. Bu isteklerin kısmen veya tamamen reddi halinde, bu konudaki işlemin tebliğini izleyen günden itibaren veya istek hakkında altmış gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren, dava açma süresi içinde dava açılabilir.

Madde 14Dilekçeler üzerine ilk inceleme

Dava dilekçeleri, aşağıda belirtilen kayıtlar üzerine sırasıyla incelenir:

- a) Görev ve yetki,
- b) İdari merci tecavüzü,
- c) Ehliyet,
- ç) İdari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olup olmadığı,
- d) Süre,
- e) Husumet,
- f) Dilekçenin 3 ve 5 inci maddelere uygun olup olmadığı.

Madde 15İlk inceleme üzerine verilecek karar

Danıştay veya idare ve vergi mahkemeleri, yukarıdaki maddenin (a), (b), (c), (ç), (d) ve (e) bentlerinde yazılı hususlarda kanuna aykırılık görürlerse, dava dilekçesinin reddine karar

verirler. Bu bentlerde yazılı hususların, davanın her safhasında incelenmesi mümkündür.

Dava dilekçesinin 3 ve 5 inci maddelere uygun olmadığıнын tespiti halinde, otuz gün içinde eksiklikleri tamamlanmak üzere dilekçenin reddine karar verilir. Eksiklikler tamamlandıktan sonra yeniden dava açılırsa, harç alınmaz ve ilk dava açılması ile doğmuş olan sonuçlar korunur.

Madde 16Tebliğat ve cevap verme

Dava dilekçeleri tespit edilecek miktarda suretleriyle birlikte davalı idareye tebliğ edilir. Davalı idare; savunmasını, dava dilekçesinin tebliğinden itibaren otuz gün içinde vermek zorundadır.

Davalı idare, birinci savunmasında dava konusu işlemi tesis eden veya eylemi yapan idari mercii açıklamaya mecburdur. Mercii yanlış gösterilmesi halinde, dilekçenin doğru mercie tebliği yapılır.

Savunmaların, dava dilekçesinin davalıya tebliğinden itibaren otuz gün içinde verilmesi zorunludur. Taraflar, ilk dilekçe ve savunmalarını verdikten sonra, mahkemece taraflara tebligat yapılmış olmasına bakılmaksızın ikinci dilekçe ve savunmalarını onbeşer gün içinde verebilirler.

Madde 17Duruşma

Danıştay ile idare ve vergi mahkemelerinde açılan iptal ve yirmibeşbin Türk Lirasını aşan tam yargı davaları ile tarh edilen vergi, resim ve harçlarla benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezaları toplamı bu miktarı aşan vergi davalarında, taraflardan birinin isteği üzerine duruşma yapılır.

Taraflar duruşma istemini dava dilekçesi ile cevap ve savunmalarda yapabilirler. Duruşma istemi, dava dilekçesinde veya ilk dilekçede istenmemiş ise, bu halde sadece kararın düzeltilmesi isteminde bulunan taraf için duruşma yapılır. Davetiyenin tebliği ile duruşma günü arasındaki süre en az otuz gündür.

Madde 18Duruşmalara ilişkin esaslar

Duruşmalar açık olarak yapılır. Genel ahlakın veya kamu güvenliğinin gerekli kıldığı hallerde, duruşmanın bir bölümünün veya tamamının kapalı yapılmasına mahkemece karar verilebilir.

Duruşmaya gelen taraf veya vekillerinin iddia ve savunmaları dinlenir. Davacının duruşmaya gelmemesi ve mazeret de göstermemesi durumunda, duruşma açılmaz. Duruşmaya gelmemenin haklı sebeplere dayanması, mahkemece belgelenmesi halinde başka bir gün duruşma yapılmak üzere dosyanın işlemiden kaldırılmasına karar verilir.

Madde 19Duruşmalı işlerde karar verilmesi

Duruşmalı işlerde karar verilebilmesi için, taraflara usulüne uygun olarak tebligat yapılmış olması şarttır. Duruşmadan sonra taraflarca belge verilmesi halinde, bu belgelere karşı diğer tarafa cevap verme imkanı sağlanır.

Madde 20Dosyaların incelenmesi

Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemeleri, bakmakta oldukları davalara ait her türlü incelemeyi kendiliğinden yapar. Mahkemeler belirlenen süre içinde lüzum gördükleri evrakın gönderilmesini ve her türlü bilgilerin verilmesini taraflardan ve ilgili diğer yerlerden isteyebilirler. Bu husustaki kararların, ilgililerce, süresi içinde yerine getirilmesi mecburidir. Haklı sebeplerin bulunması halinde bu süre, bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir.

Madde 20/Aİvedi yargılama usulü:

(Ek: 18/6/2014-6545/18 md.)

1. İvedi yargılama usulü aşağıda sayılan işlemlerden doğan uyuşmazlıklar hakkında uygulanır:

- a) İhaleden yasaklama kararları hariç ihale işlemleri.
- b) Acele kamulaştırma işlemleri.
- c) Özelleştirme Yüksek Kurulu kararları.
- d) 12/3/1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca yapılan satış, tahsis ve kiralama işlemleri.
- e) 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu uyarınca, idari yaptırım kararları hariç çevresel etki değerlendirmesi sonucu alınan kararlar.
- f) 16/5/2012 tarihli ve 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun uyarınca alınan Cumhurbaşkanlığı kararları.[18]

2. İvedi yargılama usulünde:

- a) Dava açma süresi otuz gündür.
- b) Bu Kanunun 11 inci maddesi hükümleri uygulanmaz.
- c) Yedi gün içinde ilk inceleme yapılır ve dava dilekçesi ile ekleri tebliğe çıkarılır.
- d) Savunma süresi dava dilekçesinin tebliğinden itibaren on beş gün olup, bu süre bir defaya mahsus olmak üzere en fazla on beş gün uzatılabilir. Savunmanın verilmesi veya savunma verme süresinin geçmesiyle dosya tekemmül etmiş sayılır.
- e) Yürütmenin durdurulması talebine ilişkin olarak verilecek kararlara itiraz edilemez.
- f) Bu davalar dosyanın tekemmülünden itibaren en geç bir ay içinde karara bağlanır. Ara kararı verilmesi, keşif, bilirkişi incelemesi ya da duruşma yapılması gibi işlemler ivedilikle sonuçlandırılır.
- g) Verilen nihai kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir.
- h) Temyiz dilekçeleri üç gün içinde incelenir ve tebliğe çıkarılır. Bu Kanunun 48 inci maddesinin bu maddeye aykırı olmayan hükümleri kıyasen uygulanır.
- ı) Temyiz dilekçelerine cevap verme süresi on beş gündür.

i) Danıştay evrak üzerinde yaptığı inceleme sonunda, maddi vakıalar hakkında edinilen bilgiyi yeterli görürse veya temyiz sadece hukuki noktalara ilişkin ise yahut temyiz olunan karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise işin esası hakkında karar verir. Aksi hâlde gerekli inceleme ve tahkikatı kendisi yaparak esas hakkında yeniden karar verir. Ancak, ilk inceleme üzerine verilen kararlara karşı yapılan temyizi haklı bulduğu hâllerde kararı bozmakla birlikte dosyayı geri gönderir. Temyiz üzerine verilen kararlar kesindir.

j) Temyiz istemi en geç iki ay içinde karara bağlanır. Karar en geç bir ay içinde tebliğe çıkarılır.

Madde 20/B Merkezî ve ortak sınavlara ilişkin yargılama usulü:

(Ek: 10/9/2014-6552/96 md.)

1. Millî Eğitim Bakanlığı ile Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılan merkezî ve ortak sınavlar, bu sınavlara ilişkin iş ve işlemler ile sınav sonuçları hakkında açılan davalara ilişkin yargılama usulünde:

a) Dava açma süresi on gündür.

b) Bu Kanunun 11 inci maddesi hükümleri uygulanmaz.

c) Yedi gün içinde ilk inceleme yapılır ve dava dilekçesi ile ekleri tebliğe çıkarılır.

ç) Savunma süresi dava dilekçesinin tebliğinden itibaren üç gün olup, bu süre bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç gün uzatılabilir. Savunmanın verilmesi veya savunma verme süresinin geçmesiyle dosya tekemmül etmiş sayılır.

d) Yürütmenin durdurulması talebine ilişkin olarak verilecek kararlara itiraz edilemez.

e) Bu davalar dosyanın tekemmülünden itibaren en geç on beş gün içinde karara bağlanır. Ara kararı verilmesi, keşif, bilirkişi incelemesi ya da duruşma yapılması gibi işlemler ivedilikle sonuçlandırılır.

f) Verilen nihai kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren beş gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir.

g) Temyiz dilekçeleri üç gün içinde incelenir ve tebliğe çıkarılır. Bu Kanunun 48 inci maddesinin bu maddeye aykırı olmayan hükümleri kıyasen uygulanır.

ğ) Temyiz dilekçelerine cevap verme süresi beş gündür.

h) Danıştay evrak üzerinde yaptığı inceleme sonunda, maddi vakalar hakkında edinilen bilgiyi yeterli görürse veya temyiz sadece hukuki noktalara ilişkin ise yahut temyiz olunan karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise işin esası hakkında karar verir. Aksi hâlde gerekli inceleme ve tahkikatı kendisi yaparak esas hakkında yeniden karar verir. Ancak, ilk inceleme üzerine verilen kararlara karşı yapılan temyizi haklı bulduğu hâllerde kararı bozmakla birlikte dosyayı geri gönderir. Temyiz üzerine verilen kararlar kesindir.

ı) Temyiz istemi en geç on beş gün içinde karara bağlanır. Karar en geç yedi gün içinde tebliğe çıkarılır.

2. Millî Eğitim Bakanlığı ile Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılan merkezî

ve ortak sınavlar, bu sınavlara ilişkin iş ve işlemler ile sınav sonuçları hakkında açılan davalarda verilen yürütmenin durdurulması ve iptal kararları, söz konusu sınava katılan kişilerin lehine sonuç doğuracak şekilde uygulanır.

Madde 20/CAskerî hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıklara dair hükümler:
(Ek:24/6/2021-7329/16 md.)

1. Bu madde; Millî Savunma Bakanlığı kadrolarında çalışan kamu görevlileri ile 25/6/2019 tarihli ve 7179 sayılı Asker Alma Kanunu kapsamında askerlik hizmetini yerine getiren yedek subaylar ve yedek astsubaylar ile erbaş ve erleri ilgilendiren ve askerî hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıklar hakkında uygulanır. (Ek cümle:30/6/2022-7415/8 md.) Bu uyuşmazlıkların çözümünde ilgilinin görev yaptığı yerin idari yargı yetkisi yönünden bağlı olduğu bölge idare mahkemesinin bulunduğu yerdeki idare mahkemesi yetkilidir.
2. Dava dilekçelerinde, 3 üncü maddenin ikinci fıkrasında sayılanlara ilaveten bu madde kapsamındakilerin sicili, varsa sınıfı ve rütbesi de gösterilir.
3. Dilekçeler ile davalara ilişkin her türlü evrak, 4 üncü maddede belirtilen yerlere ilaveten ilgili idari yargı merciine gönderilmek üzere en yakın amirlere verilebilir.
4. Savaş hâlinde yürütmenin durdurulmasına karar verilemez.
5. Olağanüstü hâller sebebiyle alınan tedbirlerin uygulanmasında görevlendirilenlerin naklen atanmalarına ilişkin iptal davalarında, yürütmenin durdurulmasına karar verilemez.
6. Yüksek Askerî Şûranın terfi işlemleri ile kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayırma işlemleri hariç her türlü ilişik kesme kararlarına karşı yargı yolu açıktır.

Madde 21Sonradan ibraz olunan belgeler

Taraflar, ilk inceleme aşamasından sonra dosyaya yeni belge ibraz edebilirler. Ancak, karar verilinceye kadar ibraz edilen bu belgelerden diğer tarafın bilgisi olması için süre verilir.

Madde 22Davaların karara bağlanması

Konular aydınlandıktan sonra, davalar Danıştay'da daire veya kurullarca; idare ve vergi mahkemelerinde ise mahkemece kanuni sıraya göre incelenerek karara bağlanır.

Madde 23Tutanaklar

Duruşmalı işlerde duruşmalar, zabıt katibi tarafından tutanağa bağlanır. Tutanaklar, başkan, üyeler ve zabıt katibi tarafından imzalanır.

Madde 24Kararlarda bulunacak hususlar

Kararlarda;

- a) Tarafların ve varsa vekillerinin ad ve soyadları veya unvanları,
- b) Davanın özeti,
- c) Yargılama sonucunda saptanan maddi olaylar ve hukuki değerlendirme,
- d) Gerekçe ve hüküm,

- e) Yargılama giderleri ve hangi tarafa yüklendiği,
 - f) Kararın verildiği tarih ve mahkeme veya Danıştay başkan ve üyelerinin imzaları,
 - g) Karşı oy yazıları,
- bulunur.

Madde 25Kararların saklanması ve tebliği

Kararın aslı saklanır ve taraflara tebliğ edilir. Kararlarda varsa yanlışlıklar, hüküm, tashih yolu ile düzeltilebilir.

Madde 26Tarafların kişilik veya niteliğinde değişiklik

Dava esnasında ölüm veya herhangi bir sebeple tarafların kişilik veya niteliğinde değişiklik olursa, davayı takip hakkı kendisine geçenin başvurmasına kadar dosyanın işlemde kaldırılmasına karar verilebilir.

Madde 27Yürütmenin durdurulması

Danıştay'da veya idari mahkemelerde dava açılması, dava edilen idari işlemin yürütülmesini durdurmaz. Ancak, aşağıda belirtilen şartların birlikte gerçekleşmesi halinde, davacının isteği üzerine, idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkansız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması durumunda, gerekçe gösterilerek yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir.

Yürütmenin durdurulması kararında, idari işlemin hangi gerekçelerle hukuka açıkça aykırı olduğu ve işlemin uygulanması halinde doğacak telafisi güç veya imkansız zararların neler olduğunun belirtilmesi zorunludur. Sadece ilgili kanun hükmünün iptal edildiği gerekçesine dayanılarak yürütmenin durdurulmasına karar verilemez.

Dava dilekçesi ve eklerinden yürütmenin durdurulması isteminin yerinde olmadığı anlaşılırsa, davalı idarenin savunması alındıktan sonra karar verilir.

Vergi mahkemelerinde, vergi uyuşmazlıklarından doğan davaların açılması, tarh edilen vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümlerin ve bunların zam ve cezalarının dava konusu edilen bölümünün tahsil işlemlerini durdurur.

Yürütmenin durdurulmasına dair verilen kararlar onbeş gün içinde yazılır ve imzalanır. İtiraz yolu açık olmak üzere verilen yürütmenin durdurulması kararları, temyiz ve istinaf yolu açık olmak üzere verilen kararlar otuz gün içinde yazılır ve imzalanır. Aynı sebeplere dayanılarak ikinci kez yürütmenin durdurulması istenemez.

Yürütmenin durdurulması istemli davalarda, 16 ncı maddede yazılı süreler kısaltılabileceği gibi, tebliğin memur eliyle yapılmasına da karar verilebilir.

Yürütmenin durdurulması kararları teminat karşılığında verilir; ancak, durumun gereklerine göre teminat aranmayabilir.

Madde 28İdari işlemin uygulanmasından doğan sorumluluk

Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin

durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez.

Herhangi bir idari işlem veya kararın yerine getirilmesinden doğan zararlardan dolayı idare sorumludur.

Madde 29Açıklama

Danıştay ve mahkemelerin nihai kararları taraflara tebliğ edildikten sonra, taraflardan her biri kararın kendisine tebliğinden itibaren otuz gün içinde kararda, kısmen veya tamamen, tereddüt varsa; aydınlatılmasını ya da kararın gerektirdiği işlemlerin neler olduğunun gösterilmesini isteyebilir. Açıklamaya dair verilen kararlar, karar düzeltme ve temyiz süresini etkilemez.

Madde 30Yanlışlıkların düzeltilmesi

İdare ve vergi mahkemeleriyle bölge idare mahkemeleri, Danıştay ve kurulların nihai kararlarında, tarafların adı, soyadı ve sıfatı ile imza ve yazı yanlışları gibi açık hatalar, mahkeme veya Danıştay'ca re'sen veya ilgililerin istemi üzerine düzeltilir.

Madde 31Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile Vergi Usul Kanununun uygulanacağı haller

Bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda; hakimın davaya bakmaktan memnuiyeti ve reddi, ehliyet, üçüncü şahısların davaya katılması, davayı takip yetkisi, teminat, mukabil dava, keşif, bilirkişi, tanık, feragat ve kabul, ıslah, delillerin tespiti, bağlantılı davalar, istinaf ve temyiz gibi konularda Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanır.

Vergi uyuşmazlıklarında, vergi davası açılmadan önce idareye başvuru süreleriyle ilgili olarak Vergi Usul Kanunu hükümleri saklıdır.

Madde 32İdari davalarda genel yetki

Göreve ilişkin hükümler saklı kalmak şartıyla, bu Kanunda yetki hususunda ayrı hüküm bulunmadıkça, dava konusu olan idari işlemi veya idari sözleşmeyi yapan idari merciin bulunduğu yer idare mahkemesi yetkilidir.

Madde 33Kamu görevlileri ile ilgili davalarda yetki

Kamu görevlilerinin atanma, nakil, görevden uzaklaştırma ve benzeri özlük haklarına ilişkin işlemlerden doğan davalarda, kamu görevlisinin görevli olduğu yer idare mahkemesi yetkilidir.

Madde 34Taşınmaz mallara ilişkin davalarda yetki

İmar, kamulaştırma, yıkım, işgal, tahsis, ruhsat ve iskan gibi taşınmaz mallarla ilgili idari davalarda, taşınmaz malların bulunduğu yer idare mahkemesi yetkilidir.

Madde 35Taşınır mallara ilişkin davalarda yetki

Taşınır mallara ilişkin idari davalarda, malın bulunduğu veya işlemin yapıldığı yer idare mahkemesi yetkilidir.

Madde 36Tam yargı davalarında yetki

Tam yargı davalarında, dava konusu olan idari işlem veya eylemin yapıldığı veya zararın meydana geldiği yahut gelmesinin muhtemel bulunduğu yer idare mahkemesi yetkilidir. Davalı idarenin bulunduğu yer mahkemesi de yetkilidir.

Madde 37Aynı dilekçeyle dava açılması

Aynı dilekçe ile açılabilen davalarda, yetkili mahkemenin tespitinde, bunlardan birisi hakkında yetkili olan mahkeme yetkili sayılır.

Madde 38Birden fazla mahkemenin yetkili olması

Yetkili mahkemenin bir davaya bakmasına, aynı konuda, aynı sebebe dayanan ve aynı taraflar arasındaki diğer bir dava engel değildir. Mahkeme yetkili olmasa bile, açılan davada yetkili mahkemeyi belirleyerek dosyanın bu mahkemeye gönderilmesine karar verir.

Madde 39Bağlantının Danıştayca incelenmesi

Danıştay'da açılan davalar arasında bağlantı bulunduğu takdirde, konunun Danıştay ilgili dava daireleri veya kurullarında görüşülmesine Danıştay Başkanlar Kurulunca karar verilebilir.

Madde 40Bağlantının Bölge İdare Mahkemesince incelenmesi

Bölge idare mahkemesinin yargı çevresi içinde bulunan idare ve vergi mahkemeleri arasında bağlantı bulunduğu takdirde; konunun belli bir mahkemede görüşülmesine, bölge idare mahkemesince karar verilir.

Madde 41Bağlantının mahkemelerce kabul edilmemesi

Bağlantının bulunmadığı kanısına varan mahkeme, dosyayı bölge idare mahkemesine gönderir. Bölge idare mahkemesince verilecek kararlar kesindir.

Madde 42Bağlantılı davalarla ilgili diğer esaslar

Bağlantılı davalar, ilk açılan davanın görüldüğü mahkemede birleştirilir. Bağlantılı olduğu kanısına varılan davaların birleştirilmesi, yetkili mahkemeye ait olup, bu husustaki karar, ilgili mahkemelerce de verilebilir.

Madde 43Görevsizlik ve yetkisizlik hallerinde yapılacak işlem

Görevsizlik veya yetkisizlik sebebiyle dava dilekçesinin reddine karar verilmesi halinde, dilekçenin Danıştay veya ilgili mahkemeye gönderilmesine karar verilir.

Dava dilekçelerinin görevli veya yetkili olmayan mahkemeye verilmesi halinde, davanın açıldığı tarih, görevsiz veya yetkisiz mahkemeye başvuru tarihi olarak kabul edilir.

Madde 44Merci tayini

Davanın görüldüğü mahkemenin davaya bakmasına hukuki veya fiili bir engel çıkması halinde, yargı çevresinin içinde bulunduğu bölge idare mahkemesince bu davanın başka bir mahkemeye nakline karar verilir.

Madde 45İstinaf

İdare ve vergi mahkemelerinin kararlarına karşı, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi, mahkemenin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine istinaf yoluna başvurulabilir.

İstinaf, temyizın şekil ve usullerine tabidir. İstinaf başvurusu, kararın yazılı olarak tebliğinden itibaren otuz gün içinde yapılır.

Konusu beşbin Türk Lirasını geçmeyen vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemlere karşı açılan iptal davaları hakkında idare ve vergi mahkemelerince verilen kararlar kesin olup, bunlara karşı istinaf yoluna başvurulamaz.

Madde 46Temyiz

Danıştay dava dairelerinin nihai kararlarına, bölge idare mahkemelerinin yukarıdaki maddede belirtilen istinaf incelemesi üzerine verdikleri kararlarına karşı, otuz gün içinde Danıştay'da temyiz yoluna başvurulabilir.

Madde 47Temyiz edilemeyecek kararlar

Danıştay dava dairelerinin aşağıdaki kararlarına karşı temyiz yoluna başvurulamaz:

- a) İptal davalarında, kanunun uygulanmasında birliği bozmayan kararlar,
- b) Konusu beşbin Türk Lirasını geçmeyen tam yargı davaları hakkındaki kararlar,
- c) Aynı uyuşmazlığa ilişkin daireler kurulunca daha önce verilmiş bir karara uygunluk gösteren kararlar.

Madde 48Temyiz dilekçesi

Temyiz dilekçesi, kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde, kararı veren Danıştay dava dairesine, bölge idare mahkemesine veya idare ve vergi mahkemesine verilir. Temyiz dilekçesi, kararın hangi sebeplerle hukuka aykırı olduğu belirtilerek düzenlenir.

Madde 49Temyiz incelemesi üzerine verilecek karar

Karar, hukuka uygun bulunursa tasdik, aksi halde bozma kararı verilir. Kararın, kanunun uygulanmasında yanlışlık gösterilmiş olması, eksik incelemeye dayanması veya usul hükümlerine aykırı olarak verilmiş bulunması, bozma sebepleridir.

Temyiz incelemesi sonucunda verilen kararlar, ilgili mahkemeye gönderilir ve taraflara tebliğ edilir.

Madde 50Temyizen verilen karar üzerine yapılacak işlem

Temyiz incelemesi sonucunda verilen karar üzerine, dosyanın gönderildiği mahkemece,

temyiz kararına uygun yeni bir karar verilir. Temyiz kararında, bozma sebepleri gösterilir ve mahkemece bu sebeplere uygun inceleme yapılır.

Madde 51Temyiz süresinin geçmesi

Kanuni süre geçtikten sonra verilen temyiz dilekçeleri reddolunur.

Sürenin geçmesinden sonra yapılan temyiz istemleri, gecikmenin kabul edilebilir bir özre dayandığı belgelenmişse incelenebilir.

Madde 52Temyiz yoluna başvurunun sonuçları

Temyiz yoluna başvurulmuş olması, kararın yerine getirilmesini durdurmaz. Ancak, ilgili Danıştay dava dairesi, temyiz incelemesi sonuna kadar, kararın yürütülmesinin durdurulmasına karar verebilir.

Madde 53Yargılamanın yenilenmesi

Danıştay ile bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinden verilen kararlar hakkında, aşağıdaki sebepler dolayısıyla yargılamanın yenilenmesi istenebilir:

- a) Karara etkisi olan bir tahrifat veya sahtelik ortaya çıktığında,
- b) Kararın dayandığı bir ilam hükmü bozulup kaldırıldığında,
- c) Karara esas olarak alınan belgenin sahteliğine karar verildiğinde,
- ç) Kararın, insanlık dışı bir suçtan dolayı verilen mahkumiyet kararına dayandığı anlaşıldığında,
- d) Karar aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ihlal kararı verildiğinde... gibi hallerde.

Madde 54Kararın düzeltilmesi

Danıştay dava daireleri ve kurullarınca verilen kararlar hakkında, taraflar, kararın tebliğinden itibaren onbeş gün içinde kararın düzeltilmesini isteyebilir.

Kararın düzeltilmesi istenebilmesi için; kararın esasına etkili iddia ve itirazların kararda karşılanmamış olması, bir kararda birbirine aykırı hükümler bulunması, kararın usul ve kanuna aykırı bulunması hallerinden birinin mevcudiyeti şarttır.

Madde 55Yargılamanın yenilenmesi ve karar düzeltme dilekçeleri

Yargılamanın yenilenmesi ve karar düzeltme dilekçeleri, verilecek kararların niteliğine göre, ilgili Danıştay dava dairesine veya kuruluna, idare ve vergi mahkemesi başkanlıklarına verilir.

Madde 56Danıştayda çekinme ve ret

Danıştay Başkanı, başsavcı, daire başkanları ve üyeleri, belirli durumlarda çekinebilir veya taraflarca reddedilebilir.

Madde 57Mahkemelerde çekinme ve ret

İdare ve vergi mahkemesi başkan ve üyeleri hakkında da HMK hükümlerine göre ret sebepleri uygulanır. Ret istemi, ilgili mahkemece incelenerek karara bağlanır.

Madde 58İdari davalarda delillerin tespiti

İdari davalarda, taraflardan her biri, dava açılmadan önce veya dava esnasında delillerin tespitini isteyebilir. Delil tespiti, Hukuk Muhakemeleri Kanununun ilgili hükümlerine göre yapılır.

Madde 59Yol giderleri, tazminat ve gündelikler

İdari davalarda, davetiye ile çağrılan tanık, bilirkişi ve taraflara ödenecek yol giderleri, tazminat ve gündelikler ile diğer yargılama giderlerinin tespit ve ödenmesi, HMK hükümlerine tabidir.

Madde 60Tebliğ işleri ve ücretler

Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerine ait her türlü tebliğ işleri, Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılır. Tebligat ücretleri, posta idaresince belirlenen tarife göre alınır.

Madde 61Çalışmaya ara verme

Bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinin çalışmalarına ara verme zamanı, her yıl Adalet Bakanlığınca belirlenir. Adli tatil süresince yalnız nöbetçi mahkemeler çalışır.

Madde 62Nöbetçi mahkemenin görevleri

Adli tatil süresince, nöbetçi mahkeme; yürütmenin durdurulması ve delillerin tespiti gibi ivedi işleri görür.

Madde 63Kaldırılan hükümler

18/12/1964 tarihli ve 521 sayılı Danıştay Kanununun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri saklıdır. 521 sayılı Danıştay Kanununun bazı maddeleri ile 6/1/1982 tarihli ve 2575 sayılı Danıştay Kanununun, 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunun bazı hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 64Yürürlük

Bu Kanunun yürürlüğe girmesi için belirlenen tarihler ayrı ayrıdır. Bazı maddeler daha önceki tarihlerde, bazıları daha sonraki tarihlerde yürürlüğe girmiştir.

Madde 65Yürütme

Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Madde Ek 1Parasal sınırların artırılması:[50]

(Ek: 5/4/1990-3622/26 md.; Değişik: 8/6/2000-4577/9 md.) (Değişik:28/7/2024-7524/54 md.)

1. Bu Kanunda öngörülen parasal sınırlar; her yıl, bir önceki yıla ilişkin olarak 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve

ilan edilen yeniden değerleme oranında, takvim yılı başından geçerli olmak üzere artırılmak suretiyle uygulanır. Bu şekilde belirlenen sınırların bin Türk lirasını aşmayan kısımları dikkate alınmaz.

2. (Değişik:4/6/2025-7550/7 md.) 17 nci madde uyarınca duruşma yapılmasının zorunlu olduğu davalar ile 45 inci ve 46 ncı maddeler uyarınca istinaf veya temyiz yoluna başvurulabilecek kararların belirlenmesinde davanın açıldığı tarihteki parasal sınır esas alınır.

Madde Ek 2

(Ek: 5/4/1990-3622/26 md.)

Belediyeler ile il özel idarelerinin seçilmiş organlarının organlık sıfatlarını kaybetmelerine ilişkin olarak yetkili mercilerden Danıştaya gönderilen dosyalar; belediye başkanlarının düşmesi istemine dair ise belediye başkanlarının, belediye meclislerinin veya il genel meclislerinin feshi istemine ilişkin ise meclis başkanvekilinin savunması onbeş gün içinde alındıktan sonra veya bu süre içerisinde savunma verilmediği takdirde sürenin bittiği tarihte tekemmül etmiş sayılır ve kanunlarda gösterilen karar süreleri bu tarihten itibaren işlemeye başlar. Karar dosya üzerinden verilir.

Bu kararlara karşı tebliğini izleyen günden itibaren onbeş gün içerisinde İdari Dava Daireleri Kuruluna itiraz edilebilir. İtiraz bir ay içerisinde sonuçlandırılır. İtiraz zerine verilen karar kesindir.

Madde Ek 3

(Ek: 5/4/1990-3622/26 md.; İptal: Anayasa Mahkemesinin 1/10/1991 tarih ve E. 1990/40, K. 1991/33 sayılı kararıyla)

Geçici Madde 2 – Yeni Anayasa yürürlüğe girinceye ve Sayıştayla ilgili yasal bir düzenleme yapılıncaya kadar, Sayıştayın yargı kararlarına karşı açılan davalar, idari yargı mercilerinin denetimi dışındadır.

Bu Kanunun 45 inci maddesinin değişik (1) numaralı fıkrasında yazılı uyuşmazlıklarla ilgili olarak verilen nihaİ kararlardan, değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce verilen kararlar ile Danıştayın bozma kararı üzerine kararı bozulan mahkemece verilen kararlar, Danıştayda temyiz edilebilir.

(İptal birinci cümle: Anayasa Mahkemesinin 20/5/2010 tarihli ve E.: 2009/34, K.: 2010/72 sayılı Kararı ile.) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kesinleşmiş olan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına ilişkin yargılamanın yenilenmesi istemleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılır.

1. Bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde evrak büroları oluşturuluncaya kadar dilekçeler mahkeme başkanı veya hkim tarafından havale edilmeye devam olunur.

2. Bu Kanunun 45 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasında yazılı uyuşmazlıklarla ilgili olarak ilk derece mahkemelerince verilen nihaİ kararlardan, bu maddeyi ihdas eden Kanunun yayımı tarihinden önce verilen kararlar ile Danıştayın bozma kararı üzerine kararı bozulan mahkemece verilen kararlar, Danıştayda temyiz edilebilir.

1. Bu maddeyi ihdas eden Kanunla, bu Kanunun 16 ncı maddesinin dördüncü fıkrasına eklenen hüküm, kanun yolu aşaması dâhil, yürürlük tarihinde derdest olan davalarda da uygulanır.

1. İvedi yargılama usulü hariç olmak üzere bu Kanunla idari yargıda kanun yollarına ilişkin getirilen hükümler, 2576 sayılı Kanunun, bu Kanunla değişik 3 üncü maddesine göre kurulan bölge idare mahkemelerinin tüm yurttaki göreve başlayacakları tarihten sonra verilen kararlar hakkında uygulanır. Bu tarihten önce verilmiş kararlar hakkında, kararın verildiği tarihte yürürlükte bulunan kanun yollarına ilişkin hükümler uygulanır.[51]

2. Bölge idare mahkemelerinin faaliyete geçme tarihine kadar idare ve vergi mahkemeleri tarafından verilen kararlara yapılan itirazlarda bu Kanunla düzenlenen istinaf kanun yolu için öngörülen harçlar alınır.

3. (Ek: 27/3/2015-6637/19 md.) İvedi yargılama usulüne ilişkin olmak üzere, 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra on beş gün içinde temyiz kanun yoluna başvurulmadığı için temyiz talebi reddedilen kararlara karşı, bu fıkraı ihdas eden Kanunun yayımı tarihinden itibaren on beş gün, bu fıkraı ihdas eden Kanunun yayımı tarihinden önce aynı gerekçeyle temyiz talebi reddedilmekle birlikte bu fıkraı ihdas eden Kanunun yayımı tarihinden sonra tebliğ edilen kararlara karşı da bu kararların tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde yeniden temyiz yoluna başvurulabilir.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla, kaldırılan Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin tarafsız ve bağımsız olmadığı iddiasıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yaptığı başvuru derdest olanlar, bu tarihten itibaren üç ay içinde Ankara idare mahkemelerinden yargılamanın yenilenmesini isteyebilirler. Bu süre içinde istemde bulunmayanlar, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince münhasıran iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle verilen kabul edilemezlik kararının kendilerine tebliğinden itibaren üç ay içinde de istemde bulunabilirler. Süresinde istemde bulunulması halinde yargılama yeniden yapılarak karar verilir.

1. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce 10 uncu, 11 inci ve 13 üncü maddeler uyarınca idareye yapılmış başvurular bakımından, belirtilen maddelerde bu Kanunla yapılan değişikliklerden önceki süreler uygulanır.

1. 6/2/2023 tarihinde meydana gelen depremler nedeniyle genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde, bu depremlerin ve akabinde meydana gelen depremlerin etkisiyle oluşan hasarlarla bağlantılı olması kaydıyla, hak sahipliğine ilişkin işlemler hariç olmak üzere hasar tespit raporlarına dayalı olarak tesis edilen idari işlemlere karşı açılan iptal davalarında aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) On gün içinde ilk inceleme yapılır ve dava dilekçesi ile ekleri tebliğe çıkarılır.

b) Savunma verme süresi dava dilekçesinin tebliğinden itibaren on beş gün olup, bu süre bir defaya mahsus olmak üzere en fazla on gün uzatılabilir. Savunmanın verilmesi veya savunma verme süresinin geçmesiyle dosya tekemmül etmiş sayılır. Savunma dilekçesinde bina askı koduna yer verilir.

c) Yürütmenin durdurulması talebine ilişkin olarak verilen kararlara itiraz edilemez.

- ç) Keşif ve bilirkişi incelemesi yapılması gereken hâllerde, dosyanın tekemmülünden itibaren on beş gün içinde keşif yapılır. Tarafların hak ve menfaatlerinin korunması bakımından zorunluluk bulunan hâllerde keşif ve bilirkişi incelemesi, ilk incelemeyi müteakiben de yapılabilir. Bilirkişi raporları on beş gün içinde mahkemeye teslim edilir. Bilirkişilere ve bilirkişi raporlarına, raporun tebliğinden itibaren yedi gün içinde itiraz edilebilir.
- d) Duruşma yapılması, tarafların istemine ve mahkemenin kararına bağlıdır. Duruşma davetiyeleri, duruşma gününden en az on beş gün önce taraflara gönderilir.
- e) Bu davalar dosyanın tekemmülünden veya ara karar, keşif, bilirkişi incelemesi ya da duruşma yapılması gereken hâllerde bunların tamamlanmasından itibaren en geç on beş gün içinde karara bağlanır.
- f) Elektronik tebligat adresi bulunmayan taraflara keşif ve duruşma günü, öncelikle 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanununun 7 nci maddesine göre yapılır.
- g) Verilen nihai kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde istinaf yoluna başvurulabilir.
- h) İstinaf dilekçeleri on gün içinde incelenir ve tebliğe çıkarılır.
- ı) İstinaf dilekçelerine cevap verme süresi on beş gündür.
- i) İstinaf istemi en geç iki ay içinde karara bağlanır. İstinaf incelemesi aşamasında, istinabe olunan mahkeme gerekli işlemleri on beş gün içinde yerine getirir.
- j) Tam yargı davalarıyla bu madde kapsamındaki iptal davaları birlikte görülemez. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce, birlikte açılmış olan iptal ve tam yargı davaları ayrılır ve bu davalar bulunduğu aşamadan itibaren görülmeye devam olunur.
- k) Bu maddede süre öngörülmeleyen hâllerde her türlü iş ve işlemler ivedilikle sonuçlandırılır.
2. Bu maddede düzenlenmeyen hususlarda bu Kanunun diğer hükümleri uygulanır.
3. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce açılmış olan davalar hakkında da bu madde hükümleri bulunduğu aşamadan itibaren uygulanır. Ancak, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce işlemeye başlamış olan savunma, bilirkişi raporuna itiraz, istinaf kanun yoluna başvuru ve istinaf dilekçesine cevap verme süreleri bakımından genel hükümler uygulanır.